

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

شورای گسترش و برنامه ریزی آموزش عالی

برنامه درسی رشته

مطالعات تطبیقی ادیان

Comparative Studies of Religions

مقطع دکتری تخصصی

گرایش

الهیات مسیحی

Christian theology

گروه علوم حوزوی

پیشنهادی دانشگاه غیردولتی - غیرانتفاعی ادیان و مذاهب

عنوان گرایش: الهیات مسیحی

نام رشته: مطالعات تطبیقی ادیان

دوره تحصیلی: دکتری تخصصی

گروه: علوم حوزوی

نوع مصوبه: بازنگری

کارگروه تخصصی: فلسفه و حکمت متعالیه

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۶/۰۲

پیشنهادی: دانشگاه غیرانتفاعی - غیر دولتی ادیان و مذاهب

برنامه درسی بازنگری شده دوره دکتری تخصصی رشته مطالعات تطبیقی ادیان گرایش الهیات مسیحی، در جلسه شماره ۱۵ تاریخ ۱۴۰۰/۰۶/۰۲ گروه علوم حوزوی به شرح زیر تصویب شد:

ماده یک- این برنامه درسی برای دانشجویانی که پس از تصویب این برنامه درسی در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه حوزوی پذیرفته می‌شوند، قابل اجرا است.

ماده دو - این برنامه درسی، جایگزین برنامه درسی رشته مطالعات تطبیقی ادیان گرایش الهیات مسیحی مصوب جلسه ۷۶۰ تاریخ ۱۳۸۹/۰۳/۲۲ شورای عالی برنامه‌ریزی می‌شود.

ماده سه - این برنامه درسی در سه فصل: مشخصات کلی، جدول‌های واحدهای درسی و سرفصل دروس تنظیم شده است و برای اجرا در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی مرتبط با گروه علوم حوزوی پس از اخذ مجوز پذیرش دانشجو از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی و سایر ضوابط و مقررات مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، ابلاغ می‌شود.

ماده چهار - این برنامه درسی از شروع سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ به مدت ۵ سال قابل اجرا است و پس از آن، در صورت تشخیص کارگروه تخصصی مربوطه، نیاز به بازنگری دارد.

دکتر محمد رضا آهنچیان
دبیر کمیسیون برنامه‌ریزی آموزشی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
شورای عالی گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

دانشگاه ادیان و مذاهب

برنامه درسی رشته

مطالعات تطبیقی ادیان

COMPARATIVE STUDIES OF RELIGIONS

مقطع دکتری

مشمول بر گرایش‌های:

۱. الهیات مسیحی

تهیه‌کنندگان:

دکتر اعرضا مفتاح

دکتر کهنار بسالی

دکتر امیر خورامی

عضو هیات علمی دانشگاه ادیان و مذاهب

عضو هیات علمی دانشگاه علمی ادیان

عضو هیات علمی دانشگاه علوم ادیان و مذاهب

امضا

امضا

پروفسور امام زین العابدین

جدول تغییرات

ردیف	در برنامه قبلی	در برنامه بازنگری شده
۱.	خواستگاه‌های مسیحیت (یهودیت باستان، یونان و روم باستان، و شخصیت حضرت عیسی (ع)) (جبرانی)	تاریخ اندیشه یهودی (جبرانی)
۲.	تاریخ الاهیات یهودی تا آغاز مسیحیت (جبرانی)	تاریخ مسیحیت (جبرانی)
۳.	تاریخ مسیحیت تا قرون وسطی (جبرانی)	قرآن و کتاب مقدس (جبرانی)
۴.	خواستگاه نظریه‌های الهام و حجیت کتاب مقدس (اصلی)	الاهیات ارتدوکس (تخصصی)
۵.	الاهیات کاتولیک مسیحی (از قرون وسطی تا زمان حاضر؛ مهمترین موضوعات، مهمترین الهی دان‌ها) (۴ واحدی) (اصلی)	الاهیات کاتولیک (تخصصی)
۶.	الاهیات پروتستانی (سیر تکون و شاخصه‌های وضعیت فعلی) (۴ واحدی) (اصلی)	الهیات تطبیقی (تخصصی)
۷.	الاهیات ارتدوکس (سیر تکون، شاخصه‌ها و وضعیت فعلی)	الاهیات پروتستان (تخصصی)
۸.	الاهیات مسیحی (از آغاز تا پایان قرن وسطی؛ سیر تکون، مهمترین موضوعات، مهمترین الهی دان‌ها) (اصلی)	الهیات آباء مسیحی (تخصصی)
۹.	-	گفت و گوی بین‌الادیان (تخصصی)
۱۰.	-	کلام و معارف اسلامی (تخصصی)
۱۱.	تاریخ مسیحیت از قرون وسطی تا زمان حاضر (جبرانی)	حذف
۱۲.	سیر تکون کتاب مقدس (جبرانی)	حذف
۱۳.	چهره مسیحیت در قرآن و روایات اسلامی (جبرانی)	حذف
۱۴.	مقایسه ساختاری و محتوایی قرآن و کتاب مقدس (جبرانی)	حذف
۱۵.	تاریخ مناظرات کلامی مسلمانان و مسیحیان (جبرانی)	حذف
۱۶.	داد و ستد الهیات مسیحی و الهیات اسلامی (جبرانی)	حذف
۱۷.	داد و ستد الهیات مسیحی و الهیات یهودی (جبرانی)	حذف
۱۸.	زبان لاتین (جبرانی)	حذف

فصل اول

مشخصات کلی برنامه درسی

با توجه به دغدغه های دینی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، یکی از زمینه های معرفی دین مبین اسلام، مطالعات تطبیقی ادیان، گرایش الهیات مسیحی است. مطالعات تطبیقی ادیان، گرایش الهیات مسیحی می تواند بستر مناسبی برای گفت و گوی میان ادیان ابراهیمی و دستیابی به همدلی مشترک پیروان ادیان الهی برای ترویج فرهنگ خداباوری و معنویت و تحقق صلح و عدالت فراهم آورد.

ب) مشخصات کلی، تعریف و اهداف

دوره دکتری مطالعات تطبیقی ادیان گرایش الهیات مسیحی، رشته ای در حوزه علوم انسانی است که بر اساس ضوابط دانشگاهی پذیرفته شده در سطح بین المللی به منظور نیل به اهداف زیر برنامه ریزی شده است:

۱. تربیت و تأمین نیروی انسانی لازم و متخصص برای تدریس در دانشگاه های کشور
۲. تربیت و تأمین پژوهشگر و محقق در زمینه مطالعات مسائل و موضوعات مختلف مسیحیت، جهت تقویت علم بومی و نگاه انتقادی به معقوله ترجمه ای
۳. تربیت نیروی متخصص حوزوی جهت بررسی گفت و گوی بین ادیان
۴. جذب داوطلبان مطالعات تخصصی حوزه مسیحیت از کشورهای اسلامی

فراهم ساختن امکانات علمی و تحقیقاتی برای طرح و اجرای پروژه های پژوهشی در زمینه تألیف و تصحیح کتب و مقالات و تراث ادیان و برگزاری سمینارها و کنفرانس های علمی و پژوهشی

پ) ضرورت و اهمیت

دین مهم ترین مؤلفه تمدن ها و فرهنگ های شناخته شده بشری است. در گذشته و حال دین با مصادیق و نمودهای مختلف خود حیات فکری، معنوی و اجتماعی بشر را به طور گسترده ای تحت تأثیر قرار داده است. شاید نقش مؤثر ادیان در قرن های متأخر تا حدودی نادیده گرفته شده باشد. اما امروزه با بروز بحران معنا و فضیلت در زندگی بشر متمدن، در نقش و اهمیت فزاینده ادیان در رفع این بحران تردیدی وجود ندارد.

الهیات ابراهیمی، یعنی یهودیت، مسیحیت و اسلام، با گستره جغرافیایی و پراکندگی جمعیتی وسیعی که دراند، در این فرایند از جایگاه ویژه ای برخوردارند. خواستگاه مشترک، ارتباط محتوایی و مناسبات تاریخی این ادیان، اهمیت بررسی آنها را دوچندان می کند. از این رو، تأسیس دوره های دانشگاهی برای انجام آموزش و پژوهش به شیوه علمی، در این حوزه ضروری است تا دانش آموختگان و دانش پژوهان این عرصه بتوانند از عهده پاسخگویی به نیاز روزافزون بخش های ادیان علمی و نهادهای فرهنگی و ارتباطاتی کشور در این زمینه برآیند.

دکتری تخصصی مطالعات تطبیقی ادیان / ۶

با توجه به لزوم بررسی **مطالعات تطبیقی ادیان گرایش الهیات مسیحی**، مطالعه این دین باید به طور متمرکز و تخصصی صورت پذیرد تا از نتیجه قابل قبول عملی برخوردار باشد. از این رو، دانشگاه ادیان و مذاهب با هدف برآوردن این نیاز اساسی به تأسیس رشته دانشگاهی **مطالعات تطبیقی ادیان گرایش الهیات مسیحی** در مقطع دکتری اقدام کرده است.

ت) تعداد و نوع واحدهای درسی

جدول (۱) - توزیع واحدها

نوع دروس	تعداد واحد
دروس جبرانی	۶
دروس تخصصی	۱۸
رساله	۱۸
جمع	۳۶

ث) مهارت، توانمندی و شایستگی دانش‌آموختگان

مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های ویژه	دروس مرتبط
توانمندی در زمینه مطالعات مسائل و موضوعات مختلف مسیحیت، جهت تقویت علم بومی و نگاه انتقادی به مقوله ترجمه‌ای	مکتب الهیاتی مسیحی در روزگار معاصر
مهارت و توانمندی در گفتگوی بین‌ادیانی	گفت و گوی بین‌الادیان
تسلط به مبانی تفسیری کتاب مقدس	روش‌شناسی تفسیر کتاب مقدس
مهارت‌ها، شایستگی‌ها و توانمندی‌های عمومی	دروس مرتبط
مهارت تدریس در دانشگاه‌های کشور	تاریخ مسیحیت و بیشتر دروس

ج) شرایط و ضوابط ورود به دوره

شرکت در این رشته منوط به داشتن مدرک کارشناسی ارشد یا سطح ۳ حوزه علمیه است. شرایط عمومی پذیرش تابع مقررات و مصوبات آموزش عالی و شرایط اختصاصی در چارچوب مقررات آموزش عالی، تابع سیاست‌های دانشگاه یا مؤسسه برگزارکننده است.

فصل دوم

جدول عناوین و مشخصات دروس

جدول (۲) - عنوان و مشخصات کلی دروس جبرانی

پیش نیاز / هم نیاز	تعداد ساعات		نوع واحد			تعداد واحد	عنوان درس	ردیف
	عملی	نظری	نظری - عملی	عملی	نظری			
		۳۲			*	۲	تاریخ اندیشه یهودی	۱.
		۳۲			*	۲	تاریخ مسیحیت	۲.
		۳۲			*	۲	قرآن و کتاب مقدس	۳.

جدول (۳) - عنوان و مشخصات کلی دروس تخصصی

ردیف	عنوان درس	تعداد واحد	نوع واحد			تعداد ساعات		پیش نیاز / هم نیاز
			نظری	عملی	نظری - عملی	نظری	عملی	
۱.	گفت و گوی بین الادیان	۲	*			۳۲		
۲.	مکتب الهیاتی مسیحی در روزگار معاصر	۲	*			۳۲		
۳.	کلام و معارف اسلامی	۲	*			۳۲		
۴.	الهیات ارتدوکس	۲	*			۳۲		
۵.	الهیات آباء مسیحی	۲	*			۳۲		
۶.	الهیات پروتستان	۲	*			۳۲		
۷.	الهیات کاتولیک	۲	*			۳۲		
۸.	الهیات تطبیقی	۲	*			۳۲		
۹.	روش شناسی تفسیر کتاب مقدس	۲	*			۳۲		

فصل سوم

ویژگی‌های دروس

تاریخ اندیشه یهودی		عنوان درس به فارسی:
History of Jewish Thought		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:
■ نظری	■ جبرانی	دروس هم نیاز:
		تعداد واحد:
		تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....
 هدف کلی:

شناخت و بررسی تاریخ و سیر تطور تاریخی اندیشه یهودیت.

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. تاریخ و شکل گیری آیین یهود تا عصر معبد اول
۲. تبعید بابلی و عصر حاکمیت ایرانیان و تأثیرات فرهنگی-دینی ایرانیان بر یهودیان
۳. یونانی‌مآبی و پیامدهای آن، چهره‌ها و جریان‌های مهم (فریسیان، صدوقیان، اسنیان) در دوره یونانی مآبی
۴. تخریب معبد اول؛ پیامدهای اجتماعی-الاهیاتی، یهودیت حاخامی و دوره تلمودی
۵. یهودیت در قرون وسطا: یهودیت در حاکمیت مسیحی، یهودیت در حاکمیت اسلامی (جریان‌های کلامی، فلسفی و تأثیر فلسفه و کلام اسلامی بر تفکر یهودی)
۶. یهودیت در عصر جدید (جنبش‌های مسیح‌باوری یهودی، عصر روشنگری و جریان‌های فکری یهودی: اصلاحگری، ارتدوکس، محافظه کاری، حسیدیسم)
۷. یهودیت معاصر (تشکیل جنبش صهیونیسم، هولوکاست، تشکیل دولت اسرائیل)
۸. رویکردهای فکری-الاهیاتی یهودیت معاصر (الاهیات هولوکاست، فمینیسم یهودی، بنیادگرایی یهودی)

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
 آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. ایزیدور اپستاین، یهودیت بررسی تاریخی، ترجمه دکتر بهزاد سالکی
۲. آلن آنترن، باورها و آیین‌های یهودی، ترجمه رضا فرزین
۳. گاری آقارپور (گردآوری و ترجمه)، سیر تحولات اجتماعی و مذهبی ملت یهود از پیدایش تا دوران جدید

4. Oliver Leaman, *Judaism*

5. Nicholas De Lange, *An Introduction to Judaism*

تاریخ مسیحیت		عنوان درس به فارسی:
History of Christianity		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:
■ جبرانی	■ نظری	دروس هم نیاز:
		تعداد واحد:
		تعداد ساعت:
		۲
		۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

مطالعه و شناخت مسیحیت بر پایه تاریخ.

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. خواستگاه های مسیحیت (یهودیت باستان، یونان و روم باستان، و شخصیت حضرت عیسی (ع))
۲. تاریخ مسیحیت باستان (از مسیح تا ۵۰۰ میلادی)
۳. تاریخ مسیحیت قرون وسطی (۵۰۰-۱۵۰۰ میلادی)
۴. تاریخ مسیحیت در عصر اصلاحات دینی (۱۵۰۰-۱۷۵۰)
۵. تاریخ مسیحیت در دوره مدرن (۱۷۵۰-۲۰۰۰)

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد

آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. سرگذشت مسیحیت در تاریخ، ارل کرنز، ترجمه آرمان رشدی.

۲. در آمدی به مسیحیت، مری جو ویور، ترجمه حسن قنبری؛

۳. مسیحیت در جهان امروز، اندرو والز، ترجمه احمد رضا مفتاح و حمید بخشنده؛

4. Stephen E. Ozment, *The Age of Reform 1250 – 1550* .

5. J. Deotis Roberts, *Liberation and Reconciliation: A Black Theology*.

هدف کلی:

عنوان درس به فارسی: قرآن و کتاب مقدس		عنوان درس به انگلیسی: Quran and Bible
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:
■ نظری	■ جبرانی	دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

شناخت تحلیلی اشتراکات و افتراقات مباحث مطرح در قرآن و کتاب مقدس

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. ادبیات و قلمرو موضوع
۲. ماهیت قرآن و کتاب مقدس
۳. ساختار و درون مایه کتاب مقدس
۴. تاریخ کتاب مقدس
۵. تاریخ و درون مایه‌های قرآن کریم
۶. توحید مصاحف و مسئله رسمی سازی کتاب مقدس
۷. کتاب مقدس و سنت مسیحی
۸. قرآن و سنت
۹. کتاب مقدس در نگاه قرآن

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. کتاب مقدس
۲. کهن آبراهام، گنجینه ای از تلمود، ترجمه یهوشوع نتن آلی و امیرفریدون گرگانی، ۱۳۹۰.
۳. ماسون. دنیز، قرآن و کتاب مقدس درون مایه‌های مشترک، ترجمه فاطمه سادات تهامی، نشر سهروردی، ۱۳۸۵.
4. Carson, D. A., Douglas J. Moo, and Leon Morris. *An Introduction to the New Testament*. Grand Rapids: Zondervan Publishing, 1992.
5. Rapids. Zondervan Publishing, 1992.

عنوان درس به فارسی: گفت و گوی بین الادیان		عنوان درس به انگلیسی: Interfaith dialogue
نوع درس و واحد		

نظری	تخصصی		دروس پیش نیاز:
			دروس هم نیاز:
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تحلیلی مبانی و شرایط گفت و گوی میان ادیان

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. رویکردهای مواجهه با دیگری دینی: ۱. مدافعه‌انه؛ ۲. جدلی؛ ۳. گفت و گو
۲. پارادایم‌های گفت و گوی ادیان: معرفت شناسانه و کارکردی
۳. سرشت گفت و گو و تفاوت آن با مناظره، مجادله و موعظه
۴. مبانی نظری و ضرورت گفت و گوی ادیان
۵. ظرفیت‌ها و اهداف گفت و گوی ادیان
۶. سطوح گفت و گو
۷. محدودیت و موانع گفت و گو
۸. گفت و گوی ادیان و مساله کثرت گرایی دینی
۹. گفت و گوی ادیان و چالش تغییر هویت
۱۰. مدل‌های گفت و گو یا زیرشاخه‌های گفت و گوی ادیان
۱۱. جریان شناسی و آسیب شناسی گفت و گوی ادیان در ایران

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. از برخورد تا گفت و گو، ترجمه حمید رضا شریعتمداری
۲. ادیان ابراهیمی و گفت و گوی دینی، رحیم دهقان سیمکانی
۳. مجموعه مقالات سنت گفت و گو و مناظره با ادیان و مذاهب، دبیرخانه نهضت آزاداندیشی و تولید علم حوزه علمیه قم

4. *Explorations in Global Ethics: Comparative Religious Ethics and Interreligious Dialogue*, edited by Sumner B. Twiss and Bruce Grelle, Colorado, Westview Press, 2000.
5. *From the age of monologue to the age of Global Dialogue*, Leonard Swidler, in *religions in Dialogue: from theocracy to democracy*, edited by Alan Race and Ingrid Shafer, Ashgate, England, 2002.

عنوان درس به فارسی: مکاتب الهیاتی مسیحی در روزگار معاصر

نوع درس و واحد		The Christian theological school in modern times	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی	نظری		دروس پیش نیاز:
			دروس هم نیاز:
		۲	تعداد واحد:
		۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تحلیلی از مکاتب الهیاتی مسیحی در عصر حاضر

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. تأثیر فلسفه کانت و هگل بر الاهیات معاصر؛
۲. شلایرماخر و تجربه دینی
۳. الاهیات نوارتد کسی: کارل بارت
۴. الاهیات رهایی بخش امریکای لاتین
۵. الاهیات سیاهان
۶. الاهیات فمینیستی
۷. فلسفه و الاهیات اگزیستانسیالیسم: هایدگر، کی یرکگور و بولتمان
۸. الاهیات پویشی: وایتهد
۹. الاهیات فرهنگ: پل تیلیخ
۱۰. الاهیات سکولار: بونهافر
۱۱. الاهیات پست مدرن
۱۲. مهمترین مسائل الاهیات معاصر (کثرت گرایی دینی، الاهیات محیط زیست و...)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد

آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آلن گیلپی، آلن. ریشه های الاهیاتی مدرنیته. ترجمه زانیار ابراهیمی. نشر روزگار نو، ۱۳۹۸.

۲. جی. گرنز. استنلی و ای. اولسن. راجر، الاهیات مسیحی در قرن بیستم خدا و جهان در عصر گذار، ترجمه روبرت آسریان و میشل آقامالیان، نشر ماهی، ۱۳۹۰.

۳. هوردرن، ویلیام. راهنمای الهیات پروتستان، ترجمه طاووس میکائیلیان، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۸.

4. David F. Ford with Rachel Muers. *The Modern Theologians, An Introduction to Christian Theology since 1918*. Blackwell Publishing, 2005.

5. *The Blackwell Companion to Modern Theology*. Edited by Gareth Jones. Blackwell Publishing, 2004.

عنوان درس به فارسی:		کلام و معارف اسلامی	
عنوان درس به انگلیسی:		Islamic Theology and Knowledge	
دروس پیش نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:		تخصصی ■ نظری ■	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تفصیلی از مبانی تفکر اسلامی و مباحث مبدا و معاد و نبوت و امامت

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

- خداشناسی
- انسان شناسی
- رابطه خدا و انسان
- فرجام شناسی
- نبوت شناسی
- امامت شناسی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
- آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. محمد حسین طباطبایی، تفسیر المیزان، ذیل آیات مربوطه.
۲. کشف المراد، علامه حلی
۳. شیعه در اسلام، علامه طباطبایی
۴. خداشناسی و راهنما شناسی، محمد تقی مصباح

عنوان درس به فارسی:		الهیات ارتدوکس	
عنوان درس به انگلیسی:		Orthodox theology	
دروس پیش نیاز:		نوع درس و واحد	
دروس هم نیاز:		تخصصی ■ نظری ■	
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تفصیلی از مبانی و عقاید مذهب ارتدوکس و تفاوت های آن با کاتولیک و پروتستان

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. کلیات، ادبیات و قلمرو موضوع
۲. تاریخ کلیسای ارتدوکس
۳. کلیسای شرق (Eastern) و کلیسای مشرق زمین (Oriental)
۴. وجوه تفاوت الاهیات مدرن ارتدوکسی با الاهیات مدرن کاتولیک و الاهیات مدرن پروتستان
۵. افکار و آراء اسکووورودا روسی (Hryhory Savveh Skovoroda) (۱۷۲۲-۹۴)
۶. افکار و آراء خومیاکوف روسی (Aleksi Stepanovich Khomiakov) (۱۸۰۴-۱۸۶۰)
۷. افکار و آراء کیریوسکی روسی (Ivan Vasilievich Kireevsky) (۱۸۰۶-۱۸۵۶)
۸. افکار و آراء سولووویف روسی (Vladimir Sergeevich Solovyev) (۱۸۵۳-۱۹۰۰)
۹. افکار و آراء فلورنسکی روسی (Pavel Florensky) (۱۸۸۲-۱۹۴۳/۱۹۵۰)
۱۰. افکار و آراء بولگاکف روسی (Sergius Bulgakov) (۱۸۷۱-۱۹۴۴)
۱۱. افکار و آراء زیزیولاس یونانی (John D. Zizioulas)
۱۲. افکار و آراء کریستوس یاناراس یونانی (Christos Yannaras)

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
- آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

۱. ویر، کالیستوس، «مسیحیت شرقی؛ کلیساها، آموزه‌ها و آیین‌های مقدس»، ح. بشنده، هفت آسمان، ش ۲۵.
۲. ام. جی. کاستلو، «کلیسای آشوری شرق» اعظم مقدم، هفت آسمان، شماره ۲۹.
۳. تیموتی وئو، «سنت مقدس، منبع ایمان ارتدوکس»، حمید بخشنده، هفت آسمان، شماره ۳۴.
4. Christoff, Peter K., *An Introduction to Nineteenth-Century Russian Slavophilism: A Study in Ideas*, Vol. 1, A. S. Xomjakov (The Hague, 1961).
5. Gleasen, Abbott, *European and Muscovite: Ivan kereevsky and the Grigins of Slavophilism* (Cambridge, Mass., 1972).

عنوان درس به فارسی:		الهیات آباء مسیحی	
عنوان درس به انگلیسی:		Theology of the Christian Fathers	
نوع درس و واحد			
تخصصی	نظری		
دروس پیش نیاز:			
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی آزمایشگاه سمینار کارگاه موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تفصیلی از مبانی و عقاید آباء کلیسا در شاخه های مختلف

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. ساختار و شاخه های الهیات مسیحی
۲. معرفی دانش الهیات، تاریخچه، ساختار و شاخه ها
۳. منابع و روش های الهیات مسیحی
۴. آموزه خدا
۵. آموزه تثلیث
۶. مسیح شناسی
۷. گناه شناسی
۸. نجات شناسی
۹. آخرت شناسی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
- آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. الهیات مسیحی، هنری تیسن
۲. تاریخ تفکر مسیحی، تونی لین، ترجمه روبرت آسریان.
۳. نظام التعليم فی اللاهوت القويم، الامیر کانی

4. The Cambridge Companion to Christian Doctrine.

5. The Christian Tradition: a history of the development of doctrine.

عنوان درس به فارسی: الهیات پروتستان		عنوان درس به انگلیسی: Protestant theology
نوع درس و واحد	تخصصی	نظری
دروس پیش نیاز:		
دروس هم نیاز:		
تعداد واحد:		۲
تعداد ساعت:		۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تفصیلی از مبانی و عقاید مذهب پروتستان و تفاوت های آن با کاتولیک و ارتدوکس

اهداف ویژه:

پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱۰. تفسیر کتاب مقدس و روش نقادی تاریخی-انتقادی	۱. اصول مشترک در الهیات پروتستانی و وجود
۱۱. کارل بارت: نوارتدوکسی و الهیات مکاشفه (Karl Barth) (1968-1886)	تمايز از الهیات کاتولیک
۱۲. امیل برونر (Emil Brunner) (1969-1889) و الهیات بحران	۲. الاهیات مارتین لوتر
۱۳. راینهولت نیبور (Reinhold Niebuhr) (1971-1892)	۳. الاهیات کالون و تسوینگلی، آرمینوسی
۱۴. آلن گالووی پانبرگ و الهیات تاریخی	۴. الهیات پروتستانی سده هفدهم و هجدهم
۱۵. یورگن مولتمان و الهیات امید	۵. الاهیات پروتستانی عصر روشنگری
	۶. الاهیات رومانیزم
	۷. الاهیات پروتستانی در سده نوزدهم
	۸. اف. دی شلاپرماخر (۱۷۶۸-۱۸۳۴)
	۹. آدولف هارناک (Adolf van Harnack) (1930-1851)

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ت) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. والرز، آندرو فیلی، مسیحیت در جهان/امروز، ترجمه احمد رضا مفتاح و حمید بخشنده، قم: مرکز مطالعات و تحقیقات ادیان و مذاهب، ۱۳۸۵.

۲. بهروز حدادی، «اعلامیه نود و پنج و ماده‌ای لوتر»؛ هفت آسمان، شماره ۲۸.

۳. مصطفی ملکیان، «در یاداشتی بر اعلامیه نود و پنج ماده‌ای لوتر»، هفت آسمان، شماره ۳۰.

4.Scott, Nathan A. (Jr.) (ed.). *The Legacy of Reinhold Niebuhr* (Chicago, 1975)

5.Bethge, Eberhard, *Dietrich Bonhoeffer: Theologian, Christian, Contemporary* (New York, 1970)

عنوان درس به فارسی:		الهیات کاتولیک	
عنوان درس به انگلیسی:		Catholic theology	
نوع درس و واحد			
تخصصی	نظری		
دروس پیش نیاز:			
دروس هم نیاز:			
تعداد واحد:		۲	
تعداد ساعت:		۳۲	

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تفصیلی از مبانی و عقاید مذهب کاتولیک و تفاوت های آن با پروتستان و ارتدوکس

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل ها:

۱. الاهیات آوگوستینوس
۲. الاهیات توماس آکویناس
۳. مواجهه کلیسای کاتولیک و نهضت اصلاح دینی (با تاکید بر شورای ترنت)
۴. مدافعه نگاری های مهم الهی دانان کاتولیک بر ضد الاهیات پروتستان
۵. چگونگی مواجهه کلیسای کاتولیک با مدرنیسم
۶. خطاناپذیری پاپ (شورای اول واتیکان)
۷. تحولات کلیسای کاتولیک (شورای واتیکان دو)
۸. الهی دانان مهم کاتولیک در قرن بیستم (هنری دلوباگ ، ایو کونگار، شیلیکس، بالتازار، کارل رانر و هانس کونگ)

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت های کلاسی در طول نیم سال ... درصد
- آزمون پایان نیم سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. تعالیم کلیسای کاتولیک، ترجمه احمد رضا مفتاح، حسن قنبری و حسین سلیمانی، قم انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۹۳.
۲. مصطفوی، لیلی، شورای واتیکان دو میعادگاه کلیسای کاتولیک با تجددگرایی، نشر بین المللی الهیات، ۱۳۷۹.

۳. لین. تونی، تاریخ تفکر مسیحی، ترجمه روبرت آسریان، تهران، نشر فرزانه روز، ۱۳۸۶.

4. *Catholic Social Thought American Reflections*, D. Pauls Ullins And Anthony J. Blasi Eds, Lexington Books. 2009.
5. Olin, John, C. *The Catholic Reformation: From Savonarola to Ignatius*. Westminster MD: Christian Classics, Ind., 1978

الهیات تطبیقی		عنوان درس به فارسی:
Comparative theology		عنوان درس به انگلیسی:
نوع درس و واحد		دروس پیش نیاز:
تخصصی ■	نظری ■	دروس هم نیاز:
		تعداد واحد: ۲
		تعداد ساعت: ۳۲

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

شناخت تحلیلی و تطبیقی بین عقاید اسلام با مسیحیت و یهودیت

اهداف ویژه:

(پ) مباحث یا سرفصل‌ها:

۱. ادبیات، مفاهیم و قلمرو
۲. تاریخ و رویکردهای نظری الاهیات تطبیقی
۳. روش‌شناسی الاهیات تطبیقی
۴. آموزه خدا (شناخت‌شناسی، وجودشناسی، ماهیت)
۵. الاهیات معطوف به وحی و نبوت
۶. نظریه‌های الهام
۷. حجیت قرآن و متون مقدس
۸. الاهیات ناظر به آخرت‌شناسی

(ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

(ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

- فعالیت‌های کلاسی در طول نیم‌سال ... درصد
- آزمون پایان نیم‌سال ... درصد

(ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

(چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. آرمسترانگ، کارن. *خداشناسی از ابراهیم تا کنون: دین یهود، مسیحیت، و اسلام*. ترجمه محسن سهره‌نشر، تهران، ۱۳۹۵.
۲. پترز، اف‌ای. *یهودیت، مسیحیت و اسلام*، ترجمه حسین توفیقی. انتشارات دانشگاه ادیان و مذاهب، ۱۳۹۲.

3. *Comparative Theology: Deep Learning Across Religious Borders*. Francis X. Clooney, S.J. Blackwell Publishing, 2010.
4. *The Children of Abraham: Judaism, Christianity, Islam*. F.E. Peters. Princeton University Press, 2018.
5. *Peter and the study of religion*. edited by Linda Woodhead with Paul Heelas and David Martin.- London ; New York: Routledge, 2001.

روش شناسی تفسیر کتاب مقدس		عنوان درس به فارسی:
نوع درس و واحد	Methodology of Bible Interpretation	عنوان درس به انگلیسی:
تخصصی ■		دروس پیش نیاز:
نظری ■		دروس هم نیاز:
	۲	تعداد واحد:
	۳۲	تعداد ساعت:

نوع آموزش تکمیلی عملی (در صورت نیاز): سفر علمی □ آزمایشگاه □ سمینار □ کارگاه □ موارد دیگر: .....

هدف کلی:

بررسی روش های مختلف تفسیر کتاب مقدس و تفاوت ها و اشتراکات

اهداف ویژه:

ب) مباحث یا سرفصل ها:

۱) مفاهیم	- تفسیر در عصر رسالت
۲) تاریخ تفسیر کتاب مقدس	- تفسیر در عصر صحابه و تابعان
- تفسیر در سنت یهودی	- تفسیر در دوره رشد و شکل گیری
- تفسیر در کلیسای اولیه مسیحی	- تفسیر در دوره معاصر
- تفسیر در قرون وسطی	۴) روش شناسی تفسیر متون مقدس
- تفسیر نهضت اصلاح دینی	۵) تفسیر متون مقدس و تحولات علم هرمنوتیک
۳) تاریخ تفسیر قرآن	۶) تفسیر متون مقدس و علم

ت) راهبردهای تدریس و یادگیری متناسب با محتوا و هدف:

ث) راهبردهای ارزشیابی (پیشنهادی):

فعالیت های کلاسی در طول نیم سال	... درصد
آزمون پایان نیم سال	... درصد

ج) ملزومات، تجهیزات و امکانات مورد نیاز برای ارائه:

چ) فهرست منابع پیشنهادی:

۱. سیوطی، عبدالرحمن بن ابی بکر، طبقات المفسرین، دار الکتب العلمیه.
۲. ذهبی، محمد حسین، التفسیر و المفسرون، نشر مکتبه وهبه.
۳. بابایی، علی اکبر، تاریخ تفسیر قرآن، نشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۰.

4. Terry, Milton S. (1885), *Biblical Hermeneutics: a Treatise on the Interpretation of the Old and New Testaments*, New York: Phillips & Hunt.
5. Bromiley, Geoffery W. (1958), "The Church Doctrine of Inspiration", in *Revelation and the Bible: Contemporary Evangelical Thought*, Henry, Carl F. H. (ed.), Grandrapids:

